

„*Durnaja Poljačka, sama na Sibir jedět.*“

Otevřeli dveře a vstrčili nás dovnitř. Byly jsme spolu.

Ve stepích Kazachstánu

Vagon byl lidmi nacpaný jako sardinkami. Na prýčnách po jedné i druhé straně sedělo několik desítek lidí. Babičku a Alu jsme našly vmáčknuté v koutě s malým zavazadlem. Nestačily toho moc sbalit, protože Sověti je nemilosrdně poháněli. Brzy jsme ucítily cuknutí. Vyjely jsme do neznáma. Tak začala naše muka.

Co nového lze o transportu ještě říct? To jsou přece všeobecně známé věci. Byla to jedna velká hrůza. Špína, vši a ustavičný mráz. Pro mě bylo nejvíce ponižující vykonávání fyziologických potřeb. Jako toaleta nám měla sloužit obyčejná díra vyříznutá v podlaze uprostřed vagonu. Bez paravánu, ani jakékoli zástěny. Pro ženy a dívky to bylo nesmírně trapné. Děti obecně všechno snášely špatně. Necháपालy, co se děje.

Pamatuju si, že den nebo dva před koncem cesty mezi námi propukla panika. Souvisela s fámou, že nás chtějí všechny zavraždit, zastřelit. Začalo to tím, že Sověti vlak najednou zastavili a odvedli do lesa lidi ze tří nebo čtyř vagonů. Míjely hodiny a oni se nevraceli.

Po určité době tam zahnali i nás. V lese se nacházela budova, v níž jsme se museli vysvléknout do naha. Tehdy jsem poprvé v životě viděla nahé lidi. Ženy si jednou rukou zakrývaly prsa a druhou rozkrok. Muži se také pokoušeli zakrýt. Všichni se snažili se na sebe nedívat, byli v šílených rozpacích. V polské kultuře bylo něco podobného nemyslitelné. K naší obrovské úlevě se ukázalo, že ta budova je ruská baňa. Muži byli nakonec oddělení od žen a nás odvedli se umýt. Každý dostal malý kousíček mýdla, který pak bylo nutné předat dál. Ačkoliv jsme všechno vykonávali v neobvykle primitivních podmínkách, je třeba uznat, že po měsíci stráveném na cestě byla tato koupel velice příjemná. Když jsme byli hotovi, čekalo na nás oblečení vypařené od vši. Stále ještě horké.

Následující den jsme stanuli v širém poli. Všechny vyhnali z vlaku. Byly nás tisíce, aspoň tak to mně, malému dítěti, připadalo. Stáli jsme v pusté stepi. Panovalo naprosté ticho, nikdo nemluvil. Je možné, aby tady byl konec naší cesty?

„No, teď si můžete utíkat do toho svého Polska,“ zasmál se jeden bolševik.

Jiný dodal:

„*Buděš žít, poka něpodochněš.*“

Tak jsme se dozvěděli, že nás odvezli do Kazachstánu.

Všechny nás několik hodin drželi pod širým nebem. Teprve za soumraku přijela auta. Byly to otevřené nákladáky. Strážci se na nás vrhli a začali nás do těch aut cpát silou. Máma nás křečovitě držela u sebe a jenom díky tomu jsme se nerozdělily. V tom všem zmatku a tlačení jsme však přišly o polovinu zavazadel.

Ne všechny rodiny měly takové štěstí. Na naší korbě se ocitla dvojice malých dětí – holčička měla pět let a chlapec osm. Strašně plakaly a volaly „Mami, mami!“. Při nastupování se od matky oddělily. Moje máma ty děti přitiskla k sobě a držela je. Nakonec za vzlykotu usnuly.

Nad ránem jsme dojeli do kolchozu, v němž jsme se měli usadit. Jmenoval se Novodvorovka. Postavili nás na velké prostranství, kde k nám promluvil vedoucí kolchozu. Řekl, že si sami musíme najít nějaký kout k přenocování. Kolchozníci souhlasili, že nás přijmou výměnou za oblečení. Dali nám na spaní slámu, v níž se hemžily štěnice a myši.

Po celou dobu s námi byla dvojice malých dětí z nákladního auta. Příběh té rodiny byl velmi tragický. Jejich matka prošla půl Kazachstánu, než se k nám nakonec dostala. Byla tak vyčerpaná, že zanedlouho zemřela. Pak jedno po druhém umřely hladu její děti. Pochovali jsme je vedle sebe v cizí, sovětské zemi. Podobných polských hrobů tam zůstaly tisíce.

V jednom z nich odpočívá moje babička. Zemřela několik týdnů po našem příjezdu. Ta strašlivá cesta a následně podmínky panující v kolchoze ji vyčerpal. Bylo to nad její síly. Babiččina smrt pro nás znamenala hroznou ránu... Ztratily jsme jednu z nejbližších osob. A to byl teprve začátek.